

Ιστορία της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: *Το 'παράδειγμα' των Φιλοσοφικών Σχολών*

Ενότητα: Νομοθετικά κείμενα

Βασίλειος Φούκας
Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

**Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική
πολιτική στην Ελλάδα : λόγοι ίδρυσης των δύο
πανεπιστημίων με βάση τα πρακτικά των
συζητήσεων στη Βουλή**

Εισηγήτριες:

Χρυσάνθη Αλβανού & Σταματία Ανδρέου

Σεμινάριο 7ο

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ιστορικό Υπόβαθρο

- **Επαναστατική περίοδος (1821-1832)**
Α' Ελληνική Δημοκρατία (1821-1828)
Κυβέρνηση Ι. Καποδίστρια (1828-1832)
- **Απόλυτη μοναρχία Όθωνα (1833-1843)**

Εκπαιδευτική πολιτική Καποδίστρια

- Όχι άμεση ίδρυση «ελλαδικού» Πανδιδακτηρίου.
- Διάδοση της βασικής σχολικής αγωγής (φροντίδα για τα ελληνικά σχολεία και την εκπαίδευση των δασκάλων).
- Εκπαιδευτήριο Αίγινας.

Εκπαιδευτική πολιτική στα χρόνια της απόλυτης μοναρχίας

Λόγοι που οδήγησαν στην ίδρυση του πανεπιστημίου της Αθήνας
(Οθώνειον)

Θέματα εσωτερικής πολιτικής:

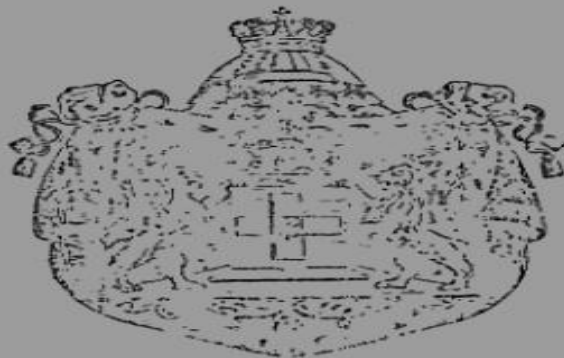
- Οργανωμένη ιεραρχικά διοίκηση του ελληνικού κράτους.
- Εθνική ενότητα.
- Ελληνική φιλομάθεια.
- Μετάδοση ανώτερης παιδείας στους υπόδουλους ελληνικούς πληθυσμούς.

Θέματα εξωτερικής πολιτικής:

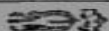
- Ύπαρξη ενός πανεπιστημίου στη νοτιοανατολική Ευρώπη.
- Μεγάλη ιδέα
- η κύρια ιδεολογική επιθυμία ήταν η βραδεία πολιτισμική εξάπλωση των Ελλήνων προς τη Μικρά Ασία και μάλιστα προς την ενδοχώρα της.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΑΡΙΘ. 16.

1857.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, 24 Απριλίου.

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΣΤΟΜΕΝΩΝ.

Διατάγματα. α) περί συστάσεως του πανεπιστημίου. — β) περί προσωρινού κανονισμού του εν 'Αθήναις επισκοπείου πανεπιστημίου.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί συστάσεως του πανεπιστημίου.

Ο Θ Ε Ω

Ε Λ Ε Θ Ο Θ Ε Ο Υ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Επιτάσσειν να ερηθίσωμεν δευτεράβληρον τό εν τῇ ἀπομ-
εία Μαρτίου ἐποχῆς διάταγμα τῶν 21 Δεκεμβρίου 1836
(12 Ιανουαρίου 1857), περί συστάσεως τοῦ πανεπιστημίου.
τό ἐπιόν θέλωμεν νά στερεωθῆ καί νά ἐπιταρῶσωμεν, ὡ-
καί τοῦς ἐν αὐτῷ περιγραφόμενους διατάγματα τῶν διδασκα-
λων, προσκαλέσαντες τὴν Γραμματεῖαν τῶν Ἐκκλησια-
στικῶν καί τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως νά διῆς ἀνα-
γράφῃ κατ' ἐπαναλήψιν περὶ αὐτῶς τῆς υποθέσεως.

Εἰς τὴν ἀναγραφὴν αὐτὴν, καί εἰς τὸ ἐπιταρῶσωμεν
μετ' αὐτῆς σχετικῶν ὀργανικοῦ διατάγματος περὶ τοῦ συ-
στάσμενου πανεπιστημίου παραταρῶσωμεν ἰδίως τὴν
σπουδὴν περὶ τῆς θεμελιώσεως τοῦ ἀνωτάτου τοῦτου
παιδευτηρίου τοσούτοτρόπως, ὡς νὰ ἐμπορῆται νά τελειο-
ποιηθῆ κατὰ τὰς πραγματικὰς χρῆαις τοῦ Βασιλείου.

Μετ' βαθμολογῶν, ἐπιπέδων συγγένως μετὰ τὰ ὑποβιβασθέντα
εἰς αὐτὸ δίδακταλῆς, καί ἀφαιρούμενος ἀπὸ τῆν πείραν
τῶν περὶ τῶν αὐτῶν ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλὰ δὲ νὰ ἀποφύγωμεν μετ' ἐπιταρῶσεως αὐτοῦ τοῦ
ἐπιτάγματος, ὡς ὑπέκειντο ἐμπορῆσαι νὰ προσηνέσονται βλά-
βην εἰς τὴν ἐλευθέρην ὀργανικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νέου
παιδευτηρίου καὶ τῶν ἐπιταρῶσωμεν ὀργάνων.

1) Ἐκείνα μόνον τὰ ἔργα τοῦ νέου σχεδίου νὰ ἐπιταρῶ-
σωσωμεν, τὰ ὅποια εἶναι καταλληλὰ καὶ δημοσιονομικῶς
ὡς προσωρινῶς κανονισμοί, ἵδεν καί ἐξετάσωμεν διὰ τοῦ-
το τῆς ἑξῆς ἑνὸς τοσούτου.

Ὅθεν δι' ἀφορρᾶ τῆς ἐπιταρῶσεως διατυπώσεως τοῦ πανε-
πιστημίου καί τῶν σχολῶν τοῦ, θέλωμεν διατάξῃ τὴν διαίρεσιν
τοῦ πανεπιστημίου εἰς σχολὰς, τὴν σχηματισμὸν τῶν δια-
τάγμων κλάδων τῶν μαθημάτων ἐκείνης αὐτῶν, τοῦς διὰ
τῶν αὐτῶν καί τὴν τῆρα αὐτῆς ἀναγκαίους ἰδρυμοὺς
καί καθήκοντα. Ὅθεν ἐπιταρῶσωμεν τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλη-
σιαστικῶν καί τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεῖαν

Ιστορικό υπόβαθρο

- Λήξη Βαλκανικών πολέμων (1913).
- Προσάρτηση Νεών Χωρών στην Ελλάδα.
- ↳ Πληθυσμιακή και εδαφική επέκταση.
- ↳ Σκέψεις για σύσταση δεύτερου πανεπιστημίου
- «Διάταγμα Ἰδρύσεως Πανεπιστημίου Σμύρνης» (1920).
- Μικρασιατική καταστροφή (1922).
- Η ιδέα για τη σύσταση δεύτερου πανεπιστημίου διατηρείται και επιχειρείται να υλοποιηθεί το 1924.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

- **Μάρτιος 1924** : σχηματίζει κυβέρνηση ο Α. Παπαναστασίου.
- Καθήκοντα υπουργού Παιδείας εκτελεί ο Ι. Λυμπερόπουλος.
- Πρόθεση Κυβέρνησης να φροντίσει για την εκπαιδευτική οργάνωση των βορείων επαρχιών με την ίδρυση δεύτερου πανεπιστημίου.
- **Ιούλιος 1924** : εισαγωγή νομοσχεδίου «Περί Ίδρύσεως Πανεπιστημίου ΄εν Θεσσαλονίκη».

Λόγοι Ίδρυσης

- Εξυπηρέτηση οικονομικών αναγκών Νέων Χωρών.
- Οικονομική ανάπτυξη Νέων Χωρών και ειδικά της Β. Ελλάδας.
- Υπακοή στις «επιταγές» του σύγχρονου οικονομικά και τεχνικά προσανατολισμένου πολιτισμού.

Λόγοι Ίδρυσης

- Επιστημονική και διδακτική άμιλλα με το Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Κοιτίδα καλλιέργειας και εξάπλωσης της εθνικής ιδέας
Εξελληνισμός Θράκης.
- Διαμόρφωση «Νεοελληνικού Πολιτισμού».

Καινοτομίες

- Ίδρυση σχολών που δεν υπήρχαν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Διαίρεση σχολών σε τμήματα.
- Εισαγωγή έμμισθων υφηγητών.
- Δυνατότητα πρόσληψης καθηγητών χωρίς διδακτορικό.
- Πόροι

Αντιδράσεις

- Απουσία γνωμοδότησης και συζήτησης με ειδικούς του επιστημονικού κόσμου και ειδικά του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Πτυχίο Εβραϊολογίας.
- Δικαίωμα υπουργού να μεταθέτει καθηγητές από το Πανεπιστήμιο Αθηνών στο αντίστοιχο της Θεσσαλονίκης.

Εξελίξεις

- Το νομοσχέδιο **δεν** ψηφίζεται.
- Ακολουθούν αλλαγές στο πολιτικό προσκήνιο.
- 7 Οκτωβρίου 1924 : Κυβέρνηση σχηματίζει ο Μιχαλακόπουλος.
- Υπουργός Παιδείας ο Ι. Μανέττας.
- Δημοσιεύεται «τὸ ὑπὸ τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκριθὲν σχέδιον τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου».

Εξελίξεις

- 14 Ιουνίου **1925** : Ν.3341«Περὶ ἰδρύσεως Πανεπιστημίου ἐν Θεσσαλονίκῃ» **ψηφίζεται**.
- Ακολουθεί η δικτατορία του Θ. Πάγκαλου
- ο Ν. 3341 **δεν θα τεθεί σε ισχύ**, διότι ο Πάγκαλος τον καταργεί προσωρινά με Ν.Δ τον Ιούνιο του **1926**.

Εξελίξεις

- 3 Σεπτεμβρίου 1926 : καταργείται ο νόμος του Πάγκαλου με Ν.Δ.
- 18 Σεπτεμβρίου : ανακοινώνεται ότι το Πανεπιστήμιο θα λειτουργήσει.
- 21 Σεπτεμβρίου 1926 : ψηφίζεται ο νόμος «Περί έπαναφοράς έν ισχύι τοῦ νόμου 3341».

Γενικότερες αντιδράσεις

- Υποχρεωτική μετάθεση καθηγητών.
- Πολλαπλά διπλώματα.
- Διορισμός καθηγητών χωρίς διδακτορικό δίπλωμα.
- Διατήρηση ανεξαρτησίας Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Διορισμός καθηγητών από κρατική επιτροπή και όχι από το προϋπάρχον Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Συμπεράσματα

- Η ίδρυση ενός ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος εκτός από τον κύριο σκοπό, που είναι η παροχή γνώσης και εξειδίκευσης, μπορεί να εξυπηρετεί και κοινωνικοπολιτικούς σκοπούς.

Πηγές

- Εφημερίς Συζητήσεων Βουλής, *Έφημερίς τῶν συζητήσεων τῆς Δ' ἐν Ἀθήναις Συντακτικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις*, 1925
- N.3341/1925

Βιβλιογραφία

- Δημαράς, Κ. Θ., 1987. *Εν Αθήναις τη 3η Μαΐου 1837. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Μελέτη ιστορική και φιλολογική, Σειρά Ιστορία του Πανεπιστημίου, Αθήνα:*
- Καραμανωλάκης, Β., 2006. *Η συγκρότηση της ιστορικής επιστήμης και η διδασκαλία της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1837-1932). Αθήνα: Ι.Α.Ε.Ν.-Γ.Γ.Ν.Γ.*
- Μπουζάκης, Σ., 2006. *Η Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση στην Ελλάδα (1836-2005). Τεκμήρια Ιστορίας, τόμ. Α' (1836-1925), τόμ. Β' (1926-2005). Αθήνα: Gutenberg.*
- Σιμενή, Π., 2004. *Η υποδοχή της ίδρυσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. στο: Σ. Μπουζάκης, Ιστορικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης. Αθήνα: Gutenberg, σσ. 227-240.*
- Τερζής, Ν. Π., 2010. *Μελέτη της Εκπαίδευσης του Νεοελληνισμού. Πριν από το Κράτος – Έξω από το Κράτος – Στο Κράτος. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.*

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Φλωρεντία Αντωνίου
Θεσσαλονίκη, χειμερινό εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

